

Lágerjárat

Utazó vagonkiállítás a szovjet kényszermunkatáborokba hurcoltak emlékére

A kiállítást a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre szervezte a Szovjetunióba hurcolt magyar és magyarországi politikai foglyok és kényszermunkások emlékére alkalmából, a GULAG–GUPVI Emlékbizottság támogatásával. A kiállítás szervezői és megálmodói Matkovits-Kretz Eleonóra, Pécsi Csaba és Rozsnai Ilona voltak.

Az eredeti, G típusú vasúti teherszállító „marhavagon” nem tartalmazott műtárgyakat, hanem a maga rideg borzadályával állított emléket a kegyetlen eseményeknek. Magam 2017 januárjában, Budaörsön láttam a kiállítást, ahol egy nagy létszámú csoport zsúfoltságával, a metsző nappali – 12 °C-os hidegben, azt hiszem, még jobban átérezhetőek voltak a 70 évvel ezelőtti történetek. A vándorkiállítás egyes állomásainak külön-külön is volt lehetősége pályázatot benyújtani, így a budaörsi, több mint 2000 látogatót befogadó időszak kiállítás is az Észak-magyarországi Német Önkormányzatok Szövetsége által lebonyolított pályázat keretében, valamint sok önkéntes hathatós munkájával valósult meg és töltötte meg a kiállítást oktatási és közművelődési tartalommal.

A kiállítótér a műtárgyak hiánya ellenére meglehetősen érdelemgazdag és informatív volt. A kiállított tablók és a folyamatosan vetített filmek érzelmi is kulturális élményt jelentettek.

Az érdelemgazdag és informatív volt. A tablók egyaránt nyújtottak általános történelmi kiegészítéseket a második világháborúról és a szovjet táborok rendszeréről, emellett pedig esettanulmányi igényességgel mutatták be az egyes érintett régiókat. A kiállítás kurátori fontos figyelmet fordítottak a személyes történetekre is, nem csupán a vetített filmek kapcsán, hanem az információs tablókön is. Az üzenetek eljuttatásának-eltérítésének különleges módjai (kőposta-szélposta) és az elhurcoltak elfogásának álságos módjai (igazolópapír ígérete) mikro-, ugyanakkor mégis makroszinten tárultak elénk. A kiállításban megszakítás nélkül a következő filmek futottak: *Idegen ég alatt* (Jurkovic János, Havasi János), *A mi Golgotánk* (Pécsi Csaba, Pécsi Dániel), *PERM 36* (Havasi Dániel), *Ártatlanul a Gulágon* (Bartók Csaba). A kiállítás kitűnő kiegészítése volt Uzsay Márton festőművész őrtorony installációja, valamint a Pécsi Csaba által összeállított ismertető.

A tematika szerint 2016–2017-ben a vagon azokon az állomásokon volt látogatható, ahonnan a 0060. számú parancs szerint 1944-ben és 1945-ben internáló transzportok indultak a Szovjetunió lágereibe. A kiállítás megtervezésének

A kiállítás helyszíne,
a teherszállító vagon (A szerző felvétele)

Részlet a kiállításból (A szerző felvétele)

fontos momentuma, hogy a parancs nem a háborús bűnösökre, német állampolgárokra, vagy német anyanyelvűekre terjedt ki, hanem a tiszta faji alapú meghurcolás mintapéldája volt, még akkor is, ha az végül az ország teljes lakosságát különböző okokból (tisztogató, létszámkiegészítés) érintette, ezért a kiállítás számukra is emléket állított, bárminemű nemzetiségi hovatartozás nélkül. A korábban említett állomások mellett Budapesten két alkalommal is látogatható volt (elsőként a Nyugati pályaudvaron 2016. 02. 24. és 2016. 03. 15. között), innen indult útjára Ceglédre (2016. 03. 19.–03. 30.), majd Kálkapolnán (2016. 04. 03.–04. 13.) látogathatta meg a nagyközönség. Ezután Miskolcra (2016. 04. 15.–05. 05.), majd Szerencsre (2016. 05. 08.–05. 18.) és Debrecenbe (2016. 05. 22.–06. 22.) szállították a vagon. Majd a balmazújvárosi (2016. 06. 25.–07. 14.), gyulai (2016. 07. 16.–09. 16.) és kiskunhalasi (2016. 09. 21.–10. 03.) kiállítás következett. A bajai megálló (2016. 10. 08.–11. 03.) után Szekszárd (2016. 11. 05.–11. 22.) és Pécs (2016. 11. 24.–2017. 01. 15.) lakosai is megszemlélhették a vagon, amely Budaörsön (2017. 01. 18.–02. 25.) fejezte be útját, 2017. augusztus 26-án és 27-én pedig ismét megszemlélhették a látogatók a budapesti Vasúttörténeti Parban.

Ament-Kovács Bence

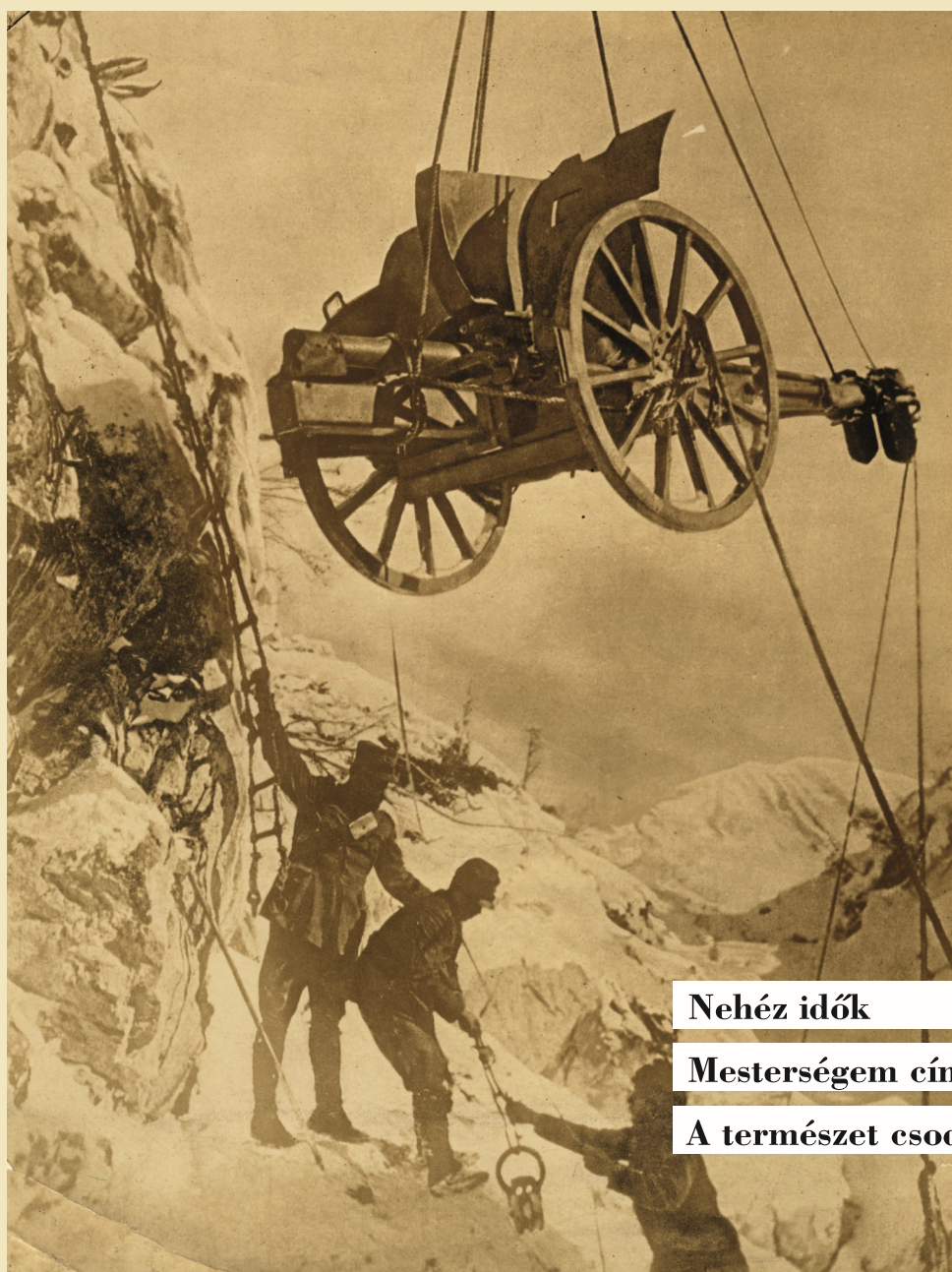

2018/2

HONISMERET

A HONISMERETI SZÖVETSÉG FOLYÓIRATA

XLVI. ÉVFOLYAM

Nehéz idők

Mesterségem címere

A természet csodái

HONISMERET

XLVI. évfolyam, 2. szám
2018. április

Kiadja a HONISMERETI SZÖVETSÉG
1088 Bp., Múzeum krt. 14–16.

FELELŐS KIADÓ:
DEBRECZENI-DROPPÁN BÉLA
elnök

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
ANDRÁSFALVY BERTALAN
BARTHA ÉVA
DEBRECZENI-DROPPÁN BÉLA
FEHÉR JÓZSEF
GÁLNÉ JÁGER MÁRTA
GÖNCZI AMBRUS, HALÁSZ PÉTER
HÁLA JÓZSEF, KOVÁTS DÁNIEL
SEBESTYÉN KÁLMÁN
SELMECZI KOVÁCS ATTILA
SZÉKELY ANDRÁS BERTALAN
ZIKA KLÁRA

SZERKESZTI:
HÁLA JÓZSEF
SZERKESZTŐSÉG:
Budapest V., Magyar u. 40.
Levelezési cím: 1370 Budapest, Pf. 364
Tel/fax: +36 1 327 7761

Internetes elérési cím: www.honismeret.hu
INDEX 25387
E-mail: honismeret25@gmail.com

Megjelenik
az **Emberi Erőforrások Minisztériuma**
a **Nemzeti Kulturális Alap**
és a **Magyar Nemzeti Múzeum**
támogatásával.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető az ország bármely
postáján, a hírlapot kézbesítőknél,
www.posta.hu WEBSHOP-ban
(https://eshop.posta.hu/storefront/),
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,
telefonon +36 1 767 8262 számon, levélben
a MP Zrt. 1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető
a Magyar Posta Zrt.-nél: www.posta.hu
WEBSHOP-ban (https://eshop.posta.hu/
storefront/), 1900 Budapest, +36 1 767 8262,
hirlapelofizetes@posta.hu
Belföldi előfizetési díjak:
egy évre 1980 Ft, fél évre 990 Ft

Arculat: Farkas Anna
Technikai szerkesztő: Geiger Annamária
Nyomdai munkák:
Opticult Bt., mondAT Kft.
ISSN 0324-7627 (nyomtatott)
ISSN 1588-0672 (online)

E SZÁMUNK MUNKATÁRSAI

Abonyi András, Dr. biológus, tudományos munkatárs,
MTA Ökológiai Kutatóközpont,
Ökológiai és Botanikai Intézet, Vácrátót
Ament-Kovács Bence néprajzkutató, muzeológus, Budapest
Andi Norbert tanuló, Szekszárd
Angyal Réka tanuló, Szekszárd
Antal László, PhD. hidrobiológus, mikrobiológus,
egyetemi adjunktus, Debrecen
Barina Zoltán, Dr. botanikus, muzeológus,
Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest
Bárth János, Dr. néprajzkutató, ny. múzeumigazgató, Kecskemét
Bartha Dénes, DSc. erdőmérnök, erdészeti növényvédelmi
szakmérnök, egyetemi tanár, Sopron
Bartha Éva történész, ny. főmuzeológus, Budapest
B-Béres Viktória, Dr. biológus, tudományos munkatárs,
MTA Ökológiai Kutatóközpont,
Duna-kutató Intézet, Tisza-kutató Osztály, Debrecen
Biró Endre tanuló, Arad
Bodó Imre agrármérnök, helytörténész, Dombóvár
Borsos Árpád, PhD. ny. társadalomkutató, geográfus, Budapest
Buczkó Krisztina, Dr. biológus, főmuzeológus,
Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest
Császtvay Tünde, PhD. irodalomtörténész,
tudományos főmunkatárs, osztályvezető,
MTA BTK Irodalomtudományi Intézet, Budapest
Dankó József oktatásért felelős alpolgármester, Dorog
Dukrét Géza ny. tanár, Nagyvárad
Farkas Ferenc történelemtanár, ny. iskolaigazgató,
helytörténet-kutató, Budapest
Forróiné Virág Zsuzsa ny. pedagógus, Esztergom
Gesztesi Enikő, PhD. klasszika-filológus, középiskolai tanár,
Szekszárd
Glässer Norbert, Dr. néprajzkutató, adjunktus,
Szegedi Tudományegyetem,
Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged
Glässerné Nagyillés Anikó segédmuzeológus,
Móra Ferenc Múzeum, Szeged
Gutai István ny. könyvtárigazgató, Paks
Halász Péter ny. főtanácsos, Gyimesközéplak
Hammerstein Judit helyettes államtitkár,
Külgazdasági és Külügyminisztérium, Budapest
Jánosi Melinda geológus, muzeológus,
Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest
Kecskés László Lóránt tanuló, Szentpál, Arad
Kelemen Lilla Kornélia tanuló, Érmihályfalva
Kóka Rozália előadóművész,
a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja, Érd
Kovács Sándor múzeumi könyvtáros, helytörténész,
Magyar Földrajzi Múzeum, Érd
Lukács László, DSc. néprajzkutató, egyetemi tanár, Székesfehérvár
Molnár Eszter tanuló, Szekszárd
Nyeste Krisztián hidrobiológus, Debrecen
Ormos Zsuzsanna ny. középiskolai tanár, Hódmezővásárhely
Órsi Julianna, PhD. néprajzkutató, ny. múzeumigazgató, Túrkeve
Pál Lászlóné Szabó Zsuzsanna ny. gimnáziumi tanár,
helytörténész, Makó
Schön Mária gimnázium tanár, helytörténész, Hajós
Selmeczi Kovács Ádám tájegységvezető,
Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Ipolyvece
Selmeczi Kovács Attila, DSc. etnográfus, Göd
Solti Gábor, Dr. geológus, Piliscsaba
Szecska Károly, Dr. történész, ny. levéltáros, Eger
Szél Győző, PhD. muzeológus, Budapest
Szűcs Máté tanuló, Nagyvárad
Tóth Hanna tanuló, Putnok
Valentiyk Ferenc helytörténész, Dabas
Varga Gábor, Dr. ny. főiskolai tanár, Hajdúböszörmény
Vratarics Adél tanuló, Eger

A borítón:

Az olasz tüzéség ágyút szállít a magashelyi állásokba, 1916
(Magyar Nemzeti Múzeum, Történeti Fényképtár)